

YSGOL GYMUNED BRYNGWRAN

Polisi GWRTH FWLIO

Craffu	Dyddiad
Cytunwyd gan Staff	
Mabwysiadwyd gan y Llywodraethwyr	
Adolygiad nesaf	
Arwyddwyd	
	Cadeirydd y Llywodraethwyr
	Pennaeth

DATGANIAD POLISI

Dylid adolygu'r polisi hwn bob 3 blynedd a cael sylwadau gan y Cyngor Ysgol. Wrth fynd ati i greu'r polisi hwn ymgynghorwyd â :

1. Canllawiau Gwrth fwlio (Cylch-lythyr 23/2003)
2. Parchu eraill: Trosolwg Gwrth fwlio (Dogfen arweiniol Rhif: 050/2011)
3. Parchu eraill: Arweiniad i fwlio ynghylch hil, crefydd a diwylliant
Dogfen arweiniol Rhif: 051/2011
4. Parchu eraill: Arweiniad i fwlio rhywiaethol, rhywiol a thrawsffobig
Dogfen arweiniol Rhif : 055/2011
5. Parchu eraill: Arweiniad i fwlio Homoffobig
Dogfen arweiniol Rhif: 056/2011
6. Parchu eraill: Arweiniad i Seiber-fwlio
Dogfen arweiniol Rhif: 057/2011
7. Parchu eraill: Arweiniad i fwlio sy'n ymwneud ag anghenion addysgol arbennig ac anabledau
Dogfen arweiniol Rhif: 052/2011

NOD:

Hyrwyddo cyd-berthnasu effeithiol yn yr ysgol.

AMCAN:

1. Creu amgylchedd a chymuned y bydd pawb yn teimlo'n gartrefol, diogel a hapus ynddi.
Dim ond
mewn awyrgylch felly y bydd pawb yn gallu cyrraedd eu llawn botensial. Mae bwlio o unrhyw fath yn tansilio cyfle cyfartal.
2. Lle bo bwlio'n digwydd, ein bod yn gallu ei adnabod yn fuan gan ddelio â'r mater mor fuan ag y bo modd a'i ddileu.

NODWEDDION:

a. Beth ydi bwlio?

Mae'r term 'bwlio' yn cyfeirio at ystod o ymddygiad niweidiol, corfforol a seicolegol. Mae gan bob ymddygiad bwlio'r pedair nodwedd a ganlyn fel arfer.

1. Mae'n gyson yn ailadroddus ac yn ddi-baid.
2. Mae'r fwriadol niweidiol.
3. Mae'n cynnwys anghydbwysedd grym, yn gadael rhywun yn teimlo'n aneffeithiol i'w atal neu roi diwedd arno.
4. Mae'n achosi teimladau o ofid, ofn, unigrwydd a diffyg hyder yn y rhai sy'n cael eu heffeithio.

Diffiniadau o wahanol fathau o fwlio.

Bwlio Hiliol

Gall y term 'bwlio hiliol' gyfeirio at ystod o ymddygiad niweidiol, corfforol a seicolegol, sy'n

gwneud i rywun deimlo nad oes croeso iddo, yn ymylol, yn waharddedig, yn ddiallu neu'n ddiwerth oherwydd ei liw, ei ethnigrwydd, ei ddiwylliant, cymuned ffydd, tarddiad cenedlaethol neu statws cenedlaethol.

Bwlio Rhywiaethol

Bwlio yw hwn sy'n seiliedig ar agweddau rhywiaethol sydd pan fynegir hwy yn diraddio, yn brawychu neu'n niweidio rhywun arall oherwydd eu rhyw neu ryw'r unigolyn.

Bwlio Rhywiol

Ymddygiad bwlio yw hwn sydd â dimensiwn rhywiol penodol neu ddynamig rhywiol a gall fod gorfforol, yn eiriol neu'n ddi-eiriau/seicolegol.

Bwlio Trawsffobig

Mae bwlio trawsffobig yn deillio o gasáu neu ofn pobl sy'n drawsrywiol. Mae trawsrywiaeth yn derm sy'n disgrifio pobl y gwelir bod eu synnwyr o ryw neu hunaniaeth rhywiol yn wahanol i normau rhywiol nodweddiadol.

Bwlio Homoffobig

Mae bwlio homoffobig yn ffurf arbennig o fwlio ac mae'n digwydd pan gymhellir bwlio gan ragfarn yn erbyn pobl Lesbian, Hoyw a Deurywiol (LHD /LGB), neu yn erbyn y rhai y canfyddir eu bod yn LHD/LGB.

Seiberfwlio

Gellir diffinio seiberfwlio fel y defnydd o dechnoleg gwybodaeth a chyfathrebu (TGaCh), yn arbennig ffonau symudol a'r rhyngrwyd (yn cynnwys gwefannau rhwydweithiau cymdeithasol, blogiau, e-bost, fideo ac anfon negesau uniongyrchol), i gynhyrfu rhywun arall yn fwriadol.

Bwlio AAA

Gall y term 'bwlio AAA' gyfeirio at ystod o ymddygiad niweidiol, corfforol a seicolegol, sy'n gwneud i rywun deimlo nad oes croeso iddo, yn ymylol, yn waharddedig, yn ddiallu neu'n ddiwerth oherwydd eu hanabledd neu eu hanawsterau dysgu.

Gall bwlio gymryd llawer ffurf, ond y tri phrif fath yw :

- corfforol – taro, cicio, cymryd meddiannau, aflonyddu rhywiol neu fod yn ymosodol
- llafar – galw enwau, sarhau, gwneud sylwadau ymosodol
- anuniongyrchol – lledaenu storïau annymunol am rywun, gwahardd o grwpiau cymdeithasol, cael eich gwneud yn destun sibrydion maleisus, anfon e-bostiadau maleisus neu negeseuon testun ar ffonau symudol.

Rhaid derbyn bod rhai o'r uchod yn digwydd fel rhan o'r broses o dyfu ac ar dro siawns, a hynny heb falais. Ni ddiffinnir hynny fel bwlio yn y cyswllt hwn, eithr delir ag ef yn syth pan ddaw i sylw'r athrawon, ond os digwydd i'r un person droeon, fe ystyrir hynny yn bwlio.

b. Pa bryd mae bwlio'n digwydd?

Gall bwlio ddigwydd unrhyw bryd ond gan amlaf pan fydd oedolion yn annhebygol o fod yn llygad dyst i'r digwyddiad (e.e. ar y ffordd i'r ysgol neu adref o'r ysgol, amser chwarae, neu mewn mannau mwy diarffordd o'r ysgol). Mewn sefyllfaoedd o'r fath mae athrawon yn ddibynnol ar blant, rhieni neu ofalwyr i roi gwybod iddynt am unrhyw achos o fwlio.

Yn aml iawn fodd bynnag, ni cheir gwybod am achosion oherwydd:

- ofn ar blant eraill o gael eu bwlio eu hunain os ydynt yn cwyno;
- ofn gan yr un sy'n dioddef y bwlio y byddai'r bwlio'n gwaethgu os gwneir cwyn;
- ofn gan blentyn na chymerir ei gwyn o ddifrif.

Atal

Mae ABACH (PSE) yn cynnig ystod o gyfleoedd i archwilio materion perthnasol i bob math o fwlio.

- Mae gan *Fframwaith y Cam Sylfaen ar gyfer Dysgu Plant ar gyfer rhai 3 i 7 oed yng Nghymru* (Llywodraeth Cynlluniad Cymru, 2008) ddatblygiad personol a chymdeithasol, lles ac amryfaliaeth diwylliannol yn elfennau craidd. Caiff plant gyfleoedd i ddysgu amdanynt eu hunain a'u perthynas â phlant ac oedolion eraill o fewn a thu draw i'r teulu.
- Mae'r *Fframwaith addysg bersonol a chymdeithasol ar gyfer rhai 7 i 19 oed yng Nghymru* (Llywodraeth Cynulliad Cymru, 2008) diwygiedig yn amcanu at arfogi plant a phobl ifanc i fod yn fwy gwybodus a hyderus i ryngweithio'n effeithiol gydag eraill, ac yn eu galluogi i ddatblygu'r sgiliau rhyngbersonol sydd eu hangen i fod yn emosiynol lythrennog.

Ceir hefyd ystod o strategaethau a ddefnyddir gan ysgolion i atal bwlio. Mae'r rhain yn cynnwys:

Blychau bwlio

Swyddog Lles Addysg

Yr Heddlu— Swyddogion cyswllt addysg a swyddogion ysgol yr heddlu (PCSO)

Siaradwyr allanol

Asiantaethau allanol – SNAP, NSPCC, y gwasanaethau cymdeithasol, Gwasanaeth Cyfiawnder Ieuencid (YJS)

Cynghorwyr Ysgolion

Banditiaid Bwlio

Datrysiad

CAMAU I'W CYMRYD

Mae rhwystro bwlio rhag digwydd yn well na cheisio ei atal pan fo wedi digwydd, felly bydd yr ysgol yn cadw llygad manwl ar arwyddion posibl ac yn cymryd pob adroddiad o fwlio o ddifrif. Mae'r ysgol yn defnyddio cyfleoedd o fewn y cwricwlwm i gyflwyno ethos yr ysgol ac i godi ymwybyddiaeth y disgyblion o sut mae ymateb yn gadarnhaol i wrthdaro a all godi o bryd i'w gilydd.

Pan geir adroddiad fod bwlio'n digwydd delir â phob achos yn unigol yng ngoleuni'r hyn sydd wedi digwydd. Y nod pennaf yw nid 'achub' y dioddefwr, na chosbi'r bwli (er bod y ddau yn

digwydd yn naturiol) ond ceisio bod o gymorth i'r ddau ddod i well dealltwriaeth o'u hymddygiad ac i ystyried ffyrdd i osgoi neu ddatrys anawsterau maent hwy'n eu profi neu'n eu harddangos.

Yn gyffredinol dilynr y drefn hon mewn achosion o fwlio:

i. Trafod y digwyddiad gyda'r plant yn unigol.

Bydd hyn yn cynnal y dioddefwr trwy:

- sicrhau bod y plentyn yn teimlo bod rhywun yn gwranddo arno/arni;
- sicrhau'r plentyn bod pob achos o fwlio yn cael ei gymeryd o ddifrif;
- cefnogi'r plentyn wrth egluro sut y caiff gynhالياeth a sut yr ymdrinnir â'r gwyn.

Mae angen dangos fod y bwli hefyd yn cael chwarae teg trwy:

- egluro'r rhesymau pam y cynhelir y cyfarfod;
- bod yn hamddenol ac anfeirniadol er mwyn sicrhau bod y plentyn hwn hefyd yn teimlo ei fod yn cael gwrandawriad;
- sicrhau'r plentyn bod pob achos o fwlio yn achos difrifol ac nad oes modd cymeradwyo ymddygiad o'r fath;
- egluro sut y gellir rhoi cymorth a chynhالياeth iddo/iddi a sut y byddir yn ymdrin â'r digwyddiad

ii. Cyfweld y ddau blentyn gyda'i gilydd (lle mae'n briodol)

Yn y cyfweiliad hwn dylid:

- i. rhoi cyfle i'r plant drafod y broblem yn ôl eu dealltwriaeth nhw ohoni, tra bo'r athro yn cadw'n dawel ac yn anfeirniadol;
- ii. cael yr athro i wrando mwy nag yw'n siarad. Mae'n bwysig nad yw'r athro yn cymeryd yn ganiataol sut mae'r plant yn teimlo nac yn rhagweld yr hyn sydd ganddynt i'w ddweud. Mae plant yn llawer mwy tebygol o feddwl ynglŷn â'r ymddygiad pan deimlant fod rhywun yn gwranddo arnynt yn hytrach nac yn siarad hefo nhw;
- iii. aralleirio'r hyn a glywyd, er mwyn dangos dealltwriaeth o'r hyn a ddywedwyd. Mae'n bwysicach deall sut mae'r plant y dehongli'r sefyllfa na sut mae athro'n ei gweld hi;
- iv. annog y plant wrth eu holi i fyfrio ynglŷn â'r ymddygiad a'r ffactorau.
- v. annog y plant i ganfod ffyrdd o ddatrys y broblem dan sylw ac osgoi ailadrodd y digwyddiad.

iii. Cynnal cyfarfod i'r rhieni/gwarcheidwaid

Os yw problem yn codi gyda'r un plentyn yna fe ddylid gadael i'r rhieni/ gwarcheidwaid wybod am natur y broblem a'r gofid.

vi. Cofnodi:

Llenwir ffurflen 'Adrodd am ddigwyddiad o fwlio' ar bob achlysur o fwlio yn y cynradd.

Ysgolion Cynradd

Dylid cofnodi digwyddiadau yn ôl y mathau gwahanol o fwlio ac yna adrodd amdanynt wrth yr ALL a'r Llywodraethwyr yn rhan o'r Adroddiad Blynyddol i'r Corff Llywodraethu ar Ddiogelu Plant.

Ysgolion Uwchradd

Gwneir y cofnodi drwy SIMS a'r Rheolwr Ymddygiad. Bydd y math o fwlio'n cael ei gofnodi gan y Pennaeth Blwyddyn / (Uwch Dîm Arweinyddol) UDA i sicrhau cysondeb ymhlith ysgolion.

Dylai'r wybodaeth a gofnodir ar Reolwr Ymddygiad gynnwys yr hyn a ganlyn:

Manylion y sawl sy'n gwneud y bwlio

Manylion y sawl sy'n cael ei fwlio

Math o fwlio (yn ôl dosbarthiad arweiniad Llywodraeth Cymru)

Lle digwyddodd y bwlio

Pa weithredu pellach a wnaed

Unwaith y flwyddyn gofynnir i Ysgolion Uwchradd redeg yr adroddiad o Reolwr Ymddygiad a'i atodi at yr Adroddiad Blynyddol i'r Corff Llywodraethu ar Ddiogelu Plant.

vii. Gweithredu pellach

Pan fydd y strategaeth uchod yn methu, a'r bwlio'n parhau, bydd yn rhaid cymryd camau pellach

Gall y camau hyn gynnwys:

- Dod ag asiantaethau allanol i mewn i'r drafodaeth (er mwyn ystyried a oes problemau cymdeithasol, emosiynol, corfforol neu iechyd meddwl ychwanegol y bydd angen i'r asiantaethau allanol fynd i'r afael â hwy).
- Cosbau megis:
 - symud y disgybl o'r grŵp
 - gwrthod breintiau
 - rhaglen cymorth bugeiliol
- Pe bai pob ymgais wedi methu, gellir ystyried gwaharddiad cyfnodau penodol.
- Cyfiawnder adferol
- Symud drwy drefniant
- Gwaharddiad parhaol

Yn naturiol, y mae'r polisi hwn yn cyd-redeg â Pholisi Hyrwyddo Ymddygiad da, polisi Defnydd o'r Rhyngrwyd (plant) a Chynllun Cydraddoldeb Strategol yr Ysgol.